

کارنامه دانشوران ایران و اسلام

است. تلخیص و بازنویسی آثار کلاسیک البته کار تازه‌ای نیست، همان گونه که بی‌رغبتی به مطالعه حدیثی تکراری است. اما مجموعه **کارنامه دانشوران** نویدی بی‌افکنند طرحی نو در این سپهر مکرر است و آن اینکه ترغیب مخاطبان عمومی «میراث مکتوب» به مطالعه، نیازمند تهیه مقدمات و منابع قابل استفاده است و نه فقط نظریه‌پردازی و سخنرانی و همایش. دیگر اینکه از شتابزدگی و بی‌دقتی و دست کم گرفتن خوانندگان کتاب که از عوامل تأثیرگذار در ناکامی تلاشها و طرحهای مکرر پیشین است در این مجموعه کمتر نشانی می‌توان یافت. صلابت و استواری نثر بازنویسی شده متون، مقدمه‌های به‌سامان و کارآمد و طراحی و صفحه‌بندی و ویرایش قابل تحسین نشانگر اهلیت و دانش دست‌اندرکاران تهیه این مجموعه است. نمونه‌ای از این دانشوری، توضیحات مقدمه جلد ۲ است درباره نثر مصنوع، و نیز نمودارهای مقدمه جلد ۷ درباره ترجمه‌ها، انتخابها، تقلیدها و تحریرهای **کلیده و دمنه و انوار سهیلی** به زبانهای مختلف، همچنین مقدمه جلد ۸ که به سوانح زندگی **عین‌القضاة** و معرفی آثار و اندیشه‌های او اختصاص دارد، بسیار مفید و جامع نگاشته شده است.

درخصوص مقدمه‌ها، می‌توان گفت اشاره به تاریخ ادبیات و جغرافیای قدیم و نگاه به رویدادها و سرزمینها بهتر است ساده‌تر و عینی‌تر صورت بپذیرد. مثلاً افزودن نقشه‌ها یا نمودار سلسله‌های حکومتی و خاندانهای امیران و حاکمان برای آشنایی عموم شیوه مؤثری است.

همچنین تا حد امکان از بحثهای تخصصی و استدلالی درباره

«مطالعه آثار و دست‌نوشته‌های به‌جای مانده (میراث مکتوب) از اندیشمندان، نوابغ و مشاهیر مسلمان برای عموم مردم خصوصاً نسل آینده‌ساز، جوانان فرهیخته و فرهنگ‌دوست امروز ایران، ضروری است. زیرا بررسی آثار علمی، ادبی، فکری و تاریخی اندیشمندان میهن اسلامی موجب می‌شود، تا آنان بدانند نیاکانشان از چه پیشینه تمدنی درخشانی برخوردار بوده، چگونه می‌اندیشیده، چگونه می‌زیستند و چگونه توانستند تمام فرهنگها به ویژه تمدن دنیای غرب را - چنانکه بزرگان آنها بارها اعتراف کرده‌اند - طی قرون پنجم تا نهم مدیون خود سازند و در علوم و فنون مختلف اعم از طب، ریاضی، فیزیک، شیمی، معماری و ادبیات پیشتاز همگان باشند.

این گذشته تابناک و غرورآفرین در آینه کتیبه‌های سنگی و سفالینه‌ها و آثار منقوش بر لوحه‌ها و اسناد و نسخه‌های خطی نمایان و آشکار است. لیکن به رغم تلاشهای گسترده‌ای که برای معرفی این آثار شده، باید اذعان نمود که این میراث گرانبها از دسترس و اطلاع نسل جوان امروز به دور مانده، به طوری که بسیاری از جوانان این مرز و بوم حتی اسامی برخی اندیشمندان شهیر هم وطن خود را که منشأ تحول دانش بشری بوده‌اند، نشنیده‌اند و آثار و کتابهای آنان را نمی‌شناسند.»

مجموعه ارزشمند **کارنامه دانشوران ایران و اسلام** با این مقدمه آغاز می‌شود. این مجموعه کتابها که بازنویسی و تلخیص مهم‌ترین و شاخص‌ترین آثار کهن تأثیرگذار بر فرهنگ و تمدن ایران است با همت مؤسسه فرهنگی اهل قلم و سازمان ملی جوانان تهیه و منتشر می‌شود و اکنون دوازده جلد از کتابهای این مجموعه در دسترس

حاصل کار تهیه کنندگان مجموعه به تلخی اوضاع بسیار آشفته بازار کتاب و ناهنجاری توزیع و بازاریابی کتاب اشاره کنیم که بسیاری از دستاوردهای ارزشمند نویسندگان و مترجمان و شاعران راستخوش غفلت و فراموشی می‌سازند و حاصل کوششهای اهل فرهنگ و اصحاب قلم را روانه انبارهای دور از دسترس مخاطبان می‌کنند. کلبوس توزیع و رسیدن به موقع و به‌سامان کتاب به دست خوانندگان پس از شنیدن خبر انتشار هر اثر ارزشمندی بر ذهن انسان سایه می‌افکند و خواب در چشم تر اهل فرهنگ می‌شکند.

زیبایی و پیراستگی مجموعه **کارنامه دانشوران ایران و اسلام** چنان دلنواز و چشمگیر است که می‌توان بر لغزشهای اندک و کاستیهایی نظیر نبودن لغت‌نامه و فهرستهای لازم در پایان کتاب چشم فروپوشید. همچنان که بر غلطهای چاپی کم شمار اما آزاردهنده متنها، به نیت برداشتن نخستین گام در اصلاح و تکمیل چاپهای انشاءالله مکرر آینده با ذکر نمونه‌هایی از غلطهای چاپی این یادداشت را ختم می‌کنیم:

۱- جلد ۱، ص ۸، س ۱۵، از هر دو طرف بزرگ زاده‌ای و از نسل پادشاهان هستی.

۲- جلد ۱، ص ۱۳۲، س ۱۳، باید که سرزمین **ماورا انهر** را به من ببخشی.

۳- جلد ۸، ص ۱۵۲، س ۱۵، دریغا در این قیامت انبیاء را به من نشان دادند.

۴- جلد ۱۰، ص ۱۰۵، س ۱۸، هندیها برای نشان دادن صفر معمولاً از نقطه استفاده می‌شد.

اثبات یا نفی رخدادهای تاریخی و زمینه‌های پدیداری آنها باید پرهیز کرد. شیوه استاد فقید دکتر زرین کوب در کتابهای **از کوچه رندان**، **با کاروان حله** و **پله پله تا ملاقات خدا**، که تلفیقی از روایت و تحقیق است، الگوی خوبی برای نوشتن از زندگی و آثار و اندیشه بزرگان ارائه می‌کند.

در میان این مجموعه ۱۲ جلدی، جلد ۹ با عنوان **هفت عروس حصاری**، بازنویسی **هفت پیکر** سروده نظامی گنجوی است. به نثر درآوردن داستانهایی منظوم، اگرچه بسیاری از زیباییها و جلوه‌های بدیع داستان را از بین می‌برد، اما برای خوانندگان معمولی که با پیچ و خم منظومه‌های بلند آشنایی ندارند شیوه مناسب و کارآمدی است. نوشته‌های کوتاهی که در پشت جلد کتابهای مجموعه **کارنامه دانشوران** آمده است، هم از لحاظ خلاصه‌نویسی و حسن انتخاب و هم از لحاظ ترکیب بندی جلد کتاب بسیار دقیق و حساب شده است و در واقع نشان از مخاطب‌شناسی مجریان آن دارد.

دریغ است که در میان این همه خوش بینی و ستایش به حق از